

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

5. A ratione probatio vltima & obiectionum solutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

taphysicè in sua essentia constitutum, metaphysicè etiam consequuntur: processio autem illa, seu progressio intellectiois, & volitionis intentionalis vera, & plusquam metaphysica non est: quam etiam habent æternitas, & immensitas. Verum facile responderetur æternitatem, & immensitatem nostris durationibus, & localibus presentibus respondere: quæ suo conceptu, vitales, nedum intentionales actus, & operationes, non sunt, resque, qua entia sunt, & existunt, comitantur: quare neque gradum viuentis consequuntur, sicut intellectio, & volitio: quæ licet æquè conaturaliter Deo physice identificentur, ac metaphysicè essentiam eius consequuntur; tamen ut operationes eius immanentes intentionales non proueniunt, sicut intellectio, & volitio, quæ post naturalem potentiam suæ lineæ illam consequuntur: in quo creatas omnes vitales operationes, quoad in Deo admitti potest, imitantur. Quod autem vera, nec solum metaphysica progressio eorum actuum sit, licet non physica, intentionalis tamen, videbimus qu. 4.

CERTAMEN V.

A ratione probatio vltima, & obiectionum solutio.

1. Vltima sententiæ nostræ probatio sit, quam Recens Theologiae auditor contra recens eorum Heretice efformabam, doctisque posthac placuisse video: quia prædicatum potentie intellectiue est perfectio sine imperfectione: ergo Deo concedenda. Antecedens, quod solum probatione eget, suadetur. Duplex enim imperfectio in prædicato potentie intellectiue excogitari potest. Alterum, quod nature, & essentie diuinæ metaphysicæ potentie prædicatum superaddatur: quasi aliud quo, adhuc metaphysicè, ad has egere operationes. De quo modo non disputatur: an scilicet hac potentia ab essentia Dei diuersa metaphysicè egat Deus, necne? quamuis ex dictis d. 2. constet aliunde ad essentiam Dei metaphysicam non pertinere: neque id ex indigentia nature esse, sed ex metaphysica præcisione, ex qua neque alia attributa, sine quibus Deus re ipsa esse nequit, ad essentiam metaphysicam Dei expectant: quia solum prædicatum entis à se, & primum est, & reliquorum metaphysica radix, ex qua discursu metaphysico per legitimam consequentiam inferuntur. Atque admittit in Deo vera potentia intellectiua, ab essentia eius metaphysica distingui debere censent Molina, Albiz, & Alarcon citati, Bahi. leg. i. par. variat. qu. 8. schol. cap. 6. §. Ego vero, Granad. contr. i. tract. 2. d. 9. num. 2. & alij. Contra vero non distingui iudicant Salas, Arrabal, Gillius citati, & Recentiores alij: At licet nos primis contentiamus (ut dixi citata d. 2. & hic inferius) nunc tamen ea questione abstinemus.

2. Secunda imperfectio, (& cui maxime aduersarij insistant) est: eiusmodi potentiam intellectiuam, seu volitiuam physice actiuam sui actus, ac proinde ab eo distinctam esse debere: hanc autem imperfectionem potentie intellectiue, aut volitiue, ut sic, non conuenire, sed ut contrarie per prædicatum potentie eiusmodi creatæ, sic ostendo. Intellectio, qua intellectio, actio physica, aut effectus physice productus essentia sua non est, alioqui intellectio, qua talis Deo repugnabit: ergo nec potentia intellectiua, qua intellectiua est physice actiua. Patet consequentia: quia potentia actiua physica essentialiter est ad physicam actionem, vel effectum: atqui intellectio, quæ intellectio, nec physica actio, neque effectus est: ergo potentia intellectiua (quæ, qua talis, ad intellectiueness, qua intellectio, est) ad actionem, vel effectum physicum non est: ac proinde neque actiua physice est, neque proinde à suo actu, vel effectui diuersa realiter esse debet. Antecedens primum certissimum est. Etenim, si de conceptu essentiali intellectiois, ut sic, & vniuersum sumptæ esset actionem, vel effectum physicum, ac proinde realiter à sua potentia diuersam esse; Deo propriè loquendo intellectio neganda contra Scripturam, & fidem necessario foret. Nec satis est hoc argumento euinci solum logicam potentiam supra à nobis impugnatam. Pro-

bat enim, etiam plusquam logica sit atque admittatur, actiuam esse conceptu, & formalitate sua non esse: quare eiusdem realiter ad seipsum esse posse.

3. Huic rationi à priori, ut vim habeat, inniti debet argumentum illud Salmanticensium Recentiorum Thomistarum, quorum adhuc puerorum ingenium magni nobis, quasi ex diuinatione fuit, iam vero adulescentium, & doctum cunctis in plausu est. Nempe: licet intellectio nostra imbibat physicam egressionem, & receptionem ab intelligente, ac proinde physicam distinctionem ab illo, tamen datur absque his cum omni proprietate, & rigore intellectiois in Deo: ergo licet potentia intellectiua dicat actiuitatem physicam in suum actum, creatam scilicet intellectiueness, ac proinde distinctionem realem ab illa, dabitur cum omni proprietate, & rigore in Deo, licet sui actus actiua physice, & ab eo distincta non sit, sed ipsi potius realiter identificata. Ratio enim virtutis est: quia intellectio, qua talis vniuersum, & præcisè sumpta non dicitur physicam à sua potentia egressionem, atque in ea receptionem: quare neque potentia physicam actiuitatem in illam: ac proinde neque ab illa physicam distinctionem. Vnde nec repugnat vtramque recipi identificari, atque in re physice inseparabili, & vniuersa (Deo nempe) vtrumque prædicatum potentie intellectiue, & intellectiois cum omni proprietate, & rigore reperiri.

4. Inde etiam conitit ad præcipuum aduersariorum argumentum aperta, & expedita solutio: Negando, scilicet, potentiam intellectiuam (& idem de volitiua esto) dicere essentialiter physicam in suum actum actiuitatem, quare, & realem ab illo distinctionem, seu (ut Recentiores aiunt) posse augere per illum numerum rerum, quod actu identificato realiter cum sua potentia est factum impossibile. Constat enim ex ratione data assumptum hoc quouis modo explicatum de potentia intellectiua, seu volitiua, earumque actibus vniuersum falsum omnino esse: licet de specialibus potentis, & actibus eiusmodi creatis sit verum. Quanquam neque de his ita absolute verum sit, si in actione intellectio, & volitio creata continentur. De ratione enim actionis physice non est à sua potentia physica progressio, & distinctio, ut quæit. ostendimus, sed solum termini, qui per illam progreditur realis à potentia distinctio: obiection altera ex identitate etiam formali, & metaphysica essentie Dei cum scientia (ad quam necessario saltem metaphysicè debet potentia præcedere, cum tamen nihil adhuc metaphysicè essentiam Dei præcedere queat) constat assumptum de identitate etiam metaphysica, scientie, & essentie metaphysicæ Dei falsum proflus esse.

5. Tertia oppositio. Potest concipi viuens, & intelligens in actu sine ratione viuentis in potentia, siue fine potentia. Idque nobilissimum genus viuentis, & viuendi è suo conceptu est: ergo & diuinum: quare à Deo releuanda potentia vitalis, & intellectiua erit. Respondetur negando maiorem. Nam eo ipso, quod concipiatur intelligens actu, concipitur ex parte subiecti subiectum capax intelligendi: in quo implicite potentia deuoluitur intelligendi, & viuendi: quare falsum est ea ex parte antecedens. Quod si dicas: potest concipi intellectio, & vita actualis sine potentia, & distinguo antecedens, siue potentia, pro eo signo metaphysico fateor: pro signo priori metaphysicè saltem, nego. Est enim diuersa metaphysicè formalitas à potentia, cum sit essentia sua operatio vitalis, intentionalis saltem, quæ eadem metaphysica formalitas respectu sui esse nequit. Quoad secundam partem negatur etiam antecedens. Nobilius quippe viuendi, & vite genus est potentia, & actus vite, quam actus solius: cum potentia prædicatum nullam dicat imperfectionem, ut non dicere ostendimus proximè. Secundò, quia, ut cept. ostendebamus, vita actualis sine potentia vitali chimærica est, atque impossibilis: quare imperfectissima.

6. Explicato antecedenti in bono sensu quo nos posset virgere, satisfecimus. In alio vero, ex quo virgeri non possumus (scilicet vitam actualem, excludendo vitam in potentia, quo excluditur actualis coniunctio cum actu) verissimum est. Sed inde contra nos nihil: cum potentiam intellectiuam Dei necessariò, & identicè semper coniunctam cum actu in Deo ponamus: nec Deum in potentia ad intelligendum viquam esse posse admittamus: quod optime docuit sepe Sanctus Thomas & 1. contra gent.

gent. cap. 28. (ex quibus locis contra nostram sententiam obici solet) negans in voluntate Dei potencialitatem: quasi (inquit) *consideretur in potentia ad virumque: ut primo sit volens, potentia, & postmodum actu volens: sed semper est actu volens quicquid vult, non solum in se, sed etiam circa creatura.* Verbis autem aliis, quæ ex questione 41.1. part. articul. quarto, ad 3. à Recentioribus opponuntur, solum agit D. Thom. de potentia, prout principium physicum actuum est, dum eam in Deo respectu communis intellectus, & amoris negat. Ac solum secundum nostrum modum intelligendi, & significandi concedit, vt ex contextu patet. Rursus opponi posset, non dari ad processionem diuinam (quæ actus intellectus, & voluntatis sunt) potentias notiones, ne vltra quinarium numerum notiones excedatur, si vltra processionem diuinam potentia notiones dantur: ergo neque respectu actuum communium scientiæ, & amoris. Sed antecedens est falsum, vt constat ex contr. de Trinit. d. 4. q. 1. ex eius vero opposito non inferri plures quinque notiones esse vidimus eadem contr. d. de notionibus diuinis, quod si inferretur idem etiam ex conceptu processionum inferretur. Denique permisso antecedenti negari consequentia poterat: quia ex eo illud absurdum non deduceretur, quod ex antecedenti deducebatur.

7. Denique opponit Aureolus, atque iudicio Recentium euidenter. Non minus est Deus idem re ipsa cum sua intellectione: quam intellectio nostra cum expressione obiecti, actione, & vniu cum productione, & coniunctione: atqui ob eam identitatem horum non datur vera potentia in intellectione ad exprimendum obiectum, in ratione ad coniungendum extrema, aut in actione ad producendum: ergo neque in Deo ad intelligendum, seu intellectiorem. Respondetur negando minorem. Nam expressio obiecti, & intellectio, vniu, & coniunctio extemorum, actio, & productio effectus idem non solum realiter, sed formaliter sunt: ac proinde nonnisi ficta potentia in his ad illa mouera, seu actus esse potest. In Deo autem sunt formalitates, & prædicata diuina, vt ostendimus, inter quæ sine ficto prædicato aliquo, possumus distinguere metaphysicè inuitis: Potentia hæc Dei ad intelligendum est potentia, vt sit realiter ipsa intellectio, seu idem cum ipsa intellectione: Hoc autem est potentia logica, cum Dei, tum ipsius intellectus: ergo non est potentia intellectiua à potentia logica differentem. Maior probatur: quia est potentia intelligendi identice, siue per intellectiorem secum identitatem, non autem nonidentitatem. Respondetur negando maiorem: Ad cuius probationem dicito: potentiam intellectiui non dicere, quatenus, physicam identitatem cum intellectione, neque illam negare, sed ab illa in suo formali conceptu præscindere: licet ex prædicato simplicitatis, quo omnis realis compositio à Deo excluditur, tam potentia, quam reliqua Dei prædicata dicant identitatem cum intellectione, & aliis: ad actum autem identitatis huius nulla in Deo datur vera, & realis potentia, sed logica, vt summum seu rationis quemadmodum, & relatio identitatis vniu cum alio rationis est: cum sit eiudem ad seipsum, quæ nonnisi rationis esse potest: vt disertè docet S. Thom. 1. part. q. 28. art. 1. ad 2. Tandem dices: de conceptu potentie, maxime actus necessarij, esse, exigere actum: sed ad realem, & veram exigentiam requiritur inter exigens, & exactum vera distinctio, quæ non est in Deo respectu suæ intellectiõis: ergo nec vera potentia ad illam. Sed in primis actus omnis verus potiori iure exigit potentiam veram: quare hæc sublatâ respectu intellectiõis in Deo, & intellectio auferetur. Respondet: exigentiam propriissimè acceptam, seu physicam veram solummodo esse de conceptu veræ potentie, physicæ, non autem veræ potentie vt sic, & intentionalis solum: licet exigentia minus propria pro connexionione metaphysica sit de eius conceptu: ad quam satis est vniu conceptum ab alio distinguî, metaphysicè atque ex illo inferri.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus I.

QVÆSTIO II.

An potentia intellectiua (idem esto de volitiua) veram physicam, & absolute talem respectu sui actus prioritatem habeat?

DE M inquirimus, atque alij his terminis: an deus in Deo vera ratio actus primi respectu suæ intellectiõis, vel amoris? inquitur autem de vera prioritate, veroque actu primo. Nam de actu primo metaphysicè statuta semel vera ratione intellectiue potentia, à possibilitate, seu potentia logica intellectiõis diuersa, dubium esse nequit, quia potentia hæc in Deo metaphysicè præcedat. Sicut essentia metaphysica Dei ea etiam ratione præcedit attributa, eorumque metaphysica radix ab omnibus Theologis habetur. Ea vero potentia ab intellectiõne metaphysicè diuersa admissa his adhuc esse potest, an inter eas vera aliqua, ac non pure metaphysica prioritas, & posterioritas intersit? vel physica absolute talis, de qua hic, vel physica, quam dicunt virtualis, de qua q. 3. vel intentionalis, vera tamen, vt docti Recentiores contendunt. In qua multum de nomine à perique certatur, vt videbimus q. 4.

CERTAMEN I.

Vera physica prioritas absolute talis potentie intellectiue communis respectu communis intellectiõis à Deo relegatur.

1. C onclusio est omnium nullo excepto, Theologorum licet enim distinguentes formaliter ex natura rei cum Scoto, vel realiter virtualiter inter diuina prædicata proportionatam suæ distinctiõis modo potentiam vere productiuam physicè, seu physicè priorem, vel formalem ex natura rei, vel realem virtualem respectu intellectiõis, & amoris communis defendant, vt videbimus: aut sine addito, vel formalis ex natura rei, vel virtualis, nemo hæcenus potentiam intellectiui, aut volitiui physicè, & realiter suorum actuum actiuam, & priorem absolute esse asseruit. Ratio est perspicua: quia actiuitas, & prioritas physica vniu respectu alterius est actiuitas, seu prioritas causalitatis, vel originis: aut neutra harum actiuitatum, seu prioritatum inter potentiam intellectiui, aut volitiui Dei, earumque actus esse potest: ergo neque est actiuitas, prioritas realis, & physica earum potentiarum respectu suorum actuum. Minor (quæ sola probationem desiderat) facile ostenditur. Quia nihil sui ipsius actiuum realiter, seve ipso prius realiter, vel causalitate, vel origine esse potest (alioqui probandæ distinctiõis personarum Trinitatis ratio nulla supereretur: cum ea vnica sit ex prioritate originis, & processionis vniu personæ ab alia, nec alia à Conciliis, Patribus, & Theologis assignetur) atqui potentie eiusmodi absolute idem omnino physicè, & realiter cum suis actibus sunt: ergo neque eorum actiuæ physicæ, & realiter, eius absolute ita priores esse possunt. Secundo probatur: quia si absolute physicè à potentia, & virtute Dei actiua procederent: cum non procederent originaria, & propria personarum processionem, procederent causaliter: unde & essent creatura, atque non à potentia vitali intellectiua, seu volitiua (vt aduersa sententia adlitteret) sed ab omnipotentia procederent.

2. Verum contra hanc catholicam, neque iudicæ, dogmaticam, conclusionem nonnulla ab autoritate, &

Y 2